

Εργασία της μαθήτριας Παπασταύρου Δήμητρας

Τάσου Αθανασιάδη, *Τρία παιδιά του αιώνα τους*, εκδ. Εστία, Αθήνα 1973

Βίκτωρ Ουγκώ ο Κοντοπτιέρος του Ρωμαντισμού

Στο βιβλίο *Τρία παιδιά του αιώνα τους* ο Τάσος Αθανασιάδης μάς μιλάει για τις κρίσιμες μέρες στη ζωή των Βίκτωρ Ουγκώ, Φιοντόρ Ντοστογιέβσκι και Λέων Τολστόη. Αρχικά, ξεκινάει με τον Βίκτωρ Ουγκώ, γεννημένο το 1802 στο Μπεζανσόν. Το ότι ήταν γιος στρατηγού και είχε ηγετικές τάσεις ήταν αρκετά για να του δοθεί η αρχηγία της ρομαντικής σχολής. Στα δεκαπέντε του χρόνια αρχίζει να στέλνει ποιήματα στη Γαλλική Ακαδημία και την Ακαδημία της Τουλούζης διεκδικώντας βραβεία. Επίσης, συνθέτει την επιθεώρηση του «Ο Φιλολογικός Συντηρητής» και γίνεται φιλολογικός κατήγορος στο Παρίσι. Ο πατέρας του, όπως οι περισσότεροι αξιωματικοί, συνεχώς άλλαζε έδρα, γεγονός που επέδρασε αρνητικά στην ήδη επιβαρυσμένη υγεία του φιλάσθενου ποιητή. Έτσι, η μητέρα του πήρε τα παιδιά της και αποφάσισε να ζήσουν στο Παρίσι. Λίγο αργότερα, ο πατέρας του τον στέλνει σε κολέγιο στη Μαδρίτη. Έξυπνος αλλά ψυχικά καταθλιπτικός ως έφηβος λόγω της σχέσης μεταξύ των γονιών του βρήκε παρηγοριά στην παιδική φίλη και μούσα του, Αδέλα Φουσέ, σχέση που δεν ενέκριναν οι γονείς των εφήβων. Το 1821 πεθαίνει η μητέρα του και αφού εξασφαλίζει εισόδημα ζητάει και καταφέρνει να αρραβωνιαστεί την Αδέλα. Το 1822 γίνεται ο γάμος, γεγονός που στέλνει τον αδελφό του, Ευγένιο, σε ψυχιατρείο και αργότερα στον θάνατο λόγω του κρυφού του πάθους για την νύφη του. Στις 7 Μαΐου 1824 η «Ενάτη Συμφωνία» του Μπετόβεν αποτέλεσε ημερομηνία σταθμός για το κίνημα του Ρωμαντισμού. Ο Ουγκώ γίνεται μέλος της δεύτερης ναπολεόντειας γενιάς και συνάπτει σχέσεις με ομοϊδέατες του. Το 1822 γράφει τις «Ωδές και ποιήματα διάφορα» ενώ το 1825 τα «*Han d'Islande*» και «*Bug Jargal*» με μεγάλη επιτυχία. Είναι ιδεολογικά μοναρχικός και στην πίστη καθολικός. Το 1829 με τα «Ανατολίτικα» παρουσιάζεται ανανεωμένος. Η 25η Φεβρουαρίου 1830 σημειώνεται ιστορική βραδιά, η πρώτη του «Ερνάνη» στη «Γαλλική Κωμωδία». Εκεί, μέχρι να ξεκινήσει, μαζεύονται απ' την μία πλευρά οι ρομαντικοί και απ' την άλλη οι μοναρχοκλασικιστές. Στο τέλος, περιμένουν μάταια να υποδεχτούν τον δημιουργό αφού ο Βίκτωρ είχε φύγει σπίτι του και περίμενε με αγωνία να του πουν τα αποτελέσματα. Ακολουθεί η περίοδος της λογοτεχνικής του καταδίωξης, κατά την οποία γνωρίζει και την σύντροφο των επόμενων χρόνων της ζωής του, Ιουλιέτα. Ταυτόχρονα, γράφει το μυθιστόρημα «Παναγία των Παρισίων», που τον κατέστησε διάσημο. Λίγο καιρό αργότερα αποφασίζει να στραφεί προς την πολιτική. Όμως, στις εκλογές για τον τίτλο του Προέδρου της Δημοκρατίας έρχεται δεύτερος. Ο Λουδοβίκος Βοναπάρτης

καταφέρνει με τα λόγια του να κερδίσει τον λαό του Παρισιού. Ο Ουγκώ προσπαθώντας να ξεσηκώσει τον λαό εναντίον του Βοναπάρτη, κινδύνεψε να συλληφθεί. Έτσι, καταφεύγει στις Βρυξέλλες, όπου αρχίζει μία επώδυνη περίοδος εξορίας κατά την διάρκεια της οποίας θα ζήσει και στο Jersey, όπου τον καταβάλλει το μίσος για τον Ναπολέοντα Γ'. Έτσι, προσπαθεί με επαναστατικά κείμενα εναντίον του να ξεσηκώσει το λαό. Μετά το Jersey, διαμένει σε ένα άλλο νησί όπου θα ολοκληρώσει ένα από τα πιο γνωστά του έργα, «Τους Άθλιους». Όμως σήμαινε η ώρα της επιστροφής. Μόλις άρχισε ο πόλεμος το 1870, αποφασίζει να επιστρέψει στο Παρίσι, όπου ο λαός τον δέχεται με χειροκροτήματα. Κατά την διάρκεια αυτών των χρόνων χάνονται σημαντικά πρόσωπα από την ζωή του, ένα από τα οποία είναι η αγαπημένη του Ιουλιέτα. Μετά από δύο χρόνια, σε ηλικία 83 ετών, απεβίωσε και ο ίδιος. Μεγάλο πλήθος ανθρώπων ακολούθησε τη νεκρώσιμη πομπή. Ήταν ένας άνθρωπος με όραμα για μία ενωμένη Ευρώπη, μακριά από αδικίες και πολέμους.

Ο Ντοστογιέβσκη βαδίζει προς τον Χριστό

Στην συνέχεια ο Τάσος Αθανασιάδης γράφει για τον Φεοντόρ Μιχαήλοβιτς Ντοστογιέβσκη, παιδί του γιατρού Μιχαήλ Αντρέγιεβιτς, γεννημένο το 1821. Η μητέρα του ήταν άρρωστη και αυτός ζούσε με τα αδέρφια του στην αρχή σε ένα νοσοκομείο και έπειτα σε μία πανσιόν. Φοίτησε στη στρατιωτική σχολή υπομηχανικών με πολλές όμως στερήσεις. Το πρώτο του χειρόγραφο το έδωσε στον φίλο του Γκριγκόροβιτς για να τον βοηθήσει στη δημοσίευσή του και αυτός με τη σειρά του το έδωσε στον Νεγκράσωφ ο οποίος συγκινήθηκε και το προώθησε στον Μπιελίνσκι παρομοιάζοντας τον Φεοντόρ με τον Γκόγκολ. Πρώτος του έρωτας ήταν η Ευδοξία Πανάγιεβνα, όμως χωρίς ανταπόκριση. Αυτό ταράζει ακόμη περισσότερο την υγεία του και χρειάζεται θαλασσινά λουτρά, όπως γράφει στον αδερφό του. Δεν αργεί να καταλάβει πόσο κενή είναι αυτή η ζωή του "γυάλινου κόσμου" ενός διάσημου και περιορίζει τον κύκλο των αγαπημένων του. Στην πορεία αλλάζει κύκλους μέχρι τον Μάη του 1846 που γνωρίζει τον Πετρατσέφσκη και ενσωματώνεται στην ομάδα του. Ένα βράδυ τους γνώρισε στον αδερφό του, Μισσά, και εκ τότε κάθε Παρασκευή πήγαινε στις συγκεντρώσεις τους. Ο Σπέτσεφ, μέλος της ομάδας, οργανώνει μία επαναστατική υποομάδα στην οποία συμμετέχει και ο Ντοστογιέβσκη. Το 1849 έγινε δεκτός στην ομάδα ο Αντονέλλι, ο οποίος ήταν χαφίης του στρατού. Τον Απρίλη, ένα γράμμα κατά του τσάρου που τους διάβασε ο Ντοστογιέβσκη ήταν η αφορμή σύλληψής τους. Στις 22 Απριλίου γίνεται η σύλληψη του Φεοντόρ, ο οποίος στις φυλακές Πετροπαυλόσκ κρίνεται απ' τους σοβαρότερους ενόχους. Οι μήνες περνούν χωρίς να ανακρίνονται. Τέλη Αυγούστου τους ανακοινώνουν τα αίτια σύλληψης. Στις 22 Δεκεμβρίου 1849, οι φρουροί πηγαίνουν

τους κατάδικους σε ένα μέρος και τους ανεβάζουν σε μία εξέδρα. Εκεί τους ανακοινώνουν ποιοι καταδικάζονται σε θάνατο, αναμέσα στους οποίους συγκαταλέγεται και ο συγγραφέας. Εκείνη την ώρα τον περιτριγυρίζουν διάφορα συναισθήματα και νιώθει σαν να περνάει όλη του η ζωή μπρος απ' τα μάτια του. Ωστόσο, όλα αυτά ήταν σκηνοθετημένα απ' τον τσάρο και τελικά δεν σκότωσαν κανέναν. Όμως, από εκείνη τη στιγμή θα άρχιζε η τετραετής καταναγκαστική τους εργασία στη Σιβηρία. Παραμονή Χριστουγέννων ξεκίνησαν το ταξίδι τους με αλυσίδες στα πόδια και χιονοθύελλες. Προτελευταία τους στάση, μετά από δεκαοκτώ ημέρες, ο σταθμός Τόμπολσκ. Εκεί συνάντησαν τους «Δεκεμβριστές» με τις γυναίκες τους. Όταν αναχωρούσαν, η Ναταλία φον Βίζιν μοίρασε σε όλους από ένα μικρό ευαγγέλιο με κρυμμένα μέσα του δέκα ρούβλια. Τελευταία τους στάση αποτέλεσε το κάτεργο Ομσκ όπου ζούσαν πολλοί βαρυποινίτες. Οι μέρες και οι μήνες εκεί περνούσαν δύσκολα. Ο Ντοστογιέβσκι διάβαζε το ευαγγέλιο που του είχαν δώσει και η πίστη του δυνάμωνε. Τον Μάρτη του 1852 έγινε αίτηση να αφαιρεθούν οι αλυσίδες απ' τους Ντούρωφ και Ντοστογιέβσκι όμως μάταια. Στις 15 Φεβρουαρίου 1854 αποφυλακίζεται, του σπάνε τις αλυσίδες και ξεκινά με προορισμό το Σεμιπανατίνσκ. Εκεί ερωτεύεται την παντρεμένη Μαρία Ντημητρίεβνα Ισάγιεβνα και αναλαμβάνει να κάνει μαθήματα γαλλικών στο παιδί της. Όταν, μετά από καιρό, του γράφει πως έμεινε χήρα, ο Φεοντορ άρχισε να της εκφράζει το πάθος του, όμως χωρίς ανταπόκριση. Άλλωστε εκείνη εμφορούνταν από μία συμπάθεια για κάποιον άλλο. Έτσι, ο Φεοντόρ ζήτησε χρήματα από συγγενείς του και έγραψε ποιήματα στον τσάρο πείθοντάς τον να του δώσει δουλειά ανθυπολοχαγού. Αυτά ήταν αρκετά για να καταφέρει τον Φεβρουάριο του 1858 να κάνει την Μαρία γυναίκα του, αν και χωρίς αμοιβαία αισθήματα. Το 1858 παίρνει πίσω τα πολιτικά του δικαιώματα και το 1859 παίρνει την οικογένεια του και πηγαίνουν να ζήσουν στο Τβερ. Λίγο αργότερα, λόγω της υγείας της γυναίκας του, μετακομίζουν στην Πετρούπολη, με την συγκατάθεση του τσάρου. Εκεί, εκδίδει το περιοδικό «Ο Χρόνος» με τον αδελφό του Μισσά. Το 1862 ταξιδεύει στην Ευρώπη και κερδίζει χρήματα απ' την χαρτοπαιξία. Αργότερα, αποφασίζει να ξαναπάει, αυτή την φορά με την συντροφιά μιας νεαρής θαυμάστριάς του. Γυρνάει όμως γεμάτος χρέη, μα με την έμπνευση να γράψει αργότερα το έργο του «Ο Παίκτης». Το 1864 πεθαίνει η γυναίκα του και λίγο αργότερα δύο του αδέρφια. Το ίδιο έτος, η Άννα Κρουκόβσκαγια έστειλε δύο νουβέλες στο περιοδικό του. Εκείνος την ερωτεύτηκε και την ζήτησε σε γάμο χωρίς επιτυχία. Στις 14 Φεβρουαρίου 1877 παντρεύεται την Άννα Γρηγόριεβνα. Είχαν μεγάλη διαφορά ηλικίας όμως εκείνη τον αγαπούσε, τον στήριζε και τον ακολουθούσε παντού. Στις 9 Φεβρουαρίου 1881 ο Φεοντόρ Μιχαήλοβιτς Ντοστογιέβσκι πέθανε στην Αγία Πετρούπολη από πνευμονική συμφόρηση, με την γυναίκα του συνεχώς στο πλάι του. Με τον θάνατό του

στενοχώρησε πολύ κόσμο που τον επισκεπτόταν σπίτι του για να τον αποχαιρετήσει. Στις 12 Φεβρουαρίου τελέστηκε το μυστήριο της εξόδου ακολουθίας που όμοιο του δεν είχε ξαναντικρίσει η χώρα.

Η φυγή και ο θάνατος του Τολστόη

Τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου αποτελεί η φυγή και ο θάνατος του Λέον Νικολάγιεβιτς Τολστόη. Ο συγγραφέας ήταν παντρεμένος με την Σοφία Αντρέγιεβνα Τολστάγια και είχαν μαζί δεκατρία παιδιά που ήταν μεγάλα σε ηλικία με δικές τους οικογένειες. Εκείνο το καλοκαίρι δεν είχαν επισκεφθεί τους γονείς τους στο πατρικό τους. Εκείνο το διάστημα, ο Τολστόη είχε γράψει στην διαθήκη του πως αφήνει όλη του την συγγραφική περιουσία στη μικρότερη κόρη του, Αλεξάνδρα ή σε περίπτωση θανάτου, στην μεγαλύτερη Τατιάνα. Επίσης, για πολλά χρόνια βασάνιζε τη γυναίκα του η υποψία πως ο άντρας της την αδικούσε στο ημερολόγιό του, αποδίδοντας το πρόσωπό της σε μία φανταστική φιγούρα, γεγονός που δημιουργούσε φιλονικίες ανάμεσα στο ζευγάρι. Στις 3 Οκτωβρίου, μία ακόμη φιλονικία προκάλεσε καρδιακή κρίση στον Λέον. Αν και στην αρχή η κόμισσα ένοιωσε ένοχη και μετανοιωμένη, λίγες μέρες αργότερα το συνέχισε ώσπου ένα βράδυ ο σύζυγος της δεν άντεξε πια και ανακοίνωσε στην κόρη του ότι θα φύγει απ' το σπίτι. Με συντροφιά του τον γιατρό Μακοβίτσκη, ξεκίνησαν κρυφά το ταξίδι τους. Στην διαδρομή περνούσαν από μπροστά του στιγμές απ' τα νεανικά του χρόνια. Πρώτη τους στάση το Κοζέλσκ και το μοναστήρι Οπτίνα για να μιλήσει με τον φίλο του Ιωσήφ, χωρίς όμως να τα καταφέρει. Έπειτα, η μονή Σμαρντινώ για να δει την αδελφή του Μαρία. Το βράδυ τον επισκέφτηκε εκεί η κόρη του, Αλεξάνδρα, για να του διηγηθεί την αντίδραση της μητέρας της και να του δώσει ένα γράμμα. Ο Τολστόη όμως ήταν κάθετος στην απόφασή του και έγραψε γράμμα ως απάντηση που εξηγούσε την αιτία της φυγής του. Την επόμενη μέρα συνέχισε το ταξίδι του με το τραίνο. Σε μια στιγμή, ο γιατρός ανακοίνωσε τον πυρετό του Λέον, γεγονός που ανησύχησε την κόρη του. Όταν έφτασαν στον σταθμό του Αστάποβο, ο γιατρός κάλεσε βοήθεια και μεταφέρανε τον άρρωστο συγγραφέα στην αίθουσα αναμονής και έπειτα σε ένα δωματάκι του σταθμαρχείου. Η είδηση της αρρώστιας του μεταδόθηκε απ' όλες τις εφημερίδες και ο κόσμος άρχισε να τον επισκέπτεται στον σταθμό. Στις 2 Νοεμβρίου κατέφθασε και η γυναίκα του με πέντε παιδιά τους. Την ίδια μέρα, ο γιατρός διέγνωσε ότι φλογίσθηκε αρχικά ο αριστερός και έπειτα ο δεξιός του πνεύμονας. Οι γιατροί απαγόρευσαν να μάθει ο ασθενής για την παρουσία της γυναίκας του εκεί. Ένα πρωί, δεν κρατήθηκε και πήγε να τον δει για λίγο από το παράθυρο του βαγονιού όμως δεν άντεξε και λιποθύμησε. Οι δημοσιογράφοι προσπαθούσαν να της κλέψουν μερικά λόγια. Στις 4 Νοεμβρίου ο

Λέον ένοιωσε πως η κατάσταση του χειροτέρευε και ζήτησε απ' τον γιατρό Νικίντιν τα έργα του. Η κόρη του για να τον απασχολήσει είπε να του διαβάσουν την Αγία Γραφή. Η εκκλησία προσπάθησε πολλές φορές, χωρίς επιτυχία, να ξαναβάλει στον δρόμο της τον «άσωτο υιό της», όμως η κατάσταση υγείας του ασθενή δεν επέτρεπε τους γιατρούς να αφήσουν κάποιον να τον δει. Έτσι, προσπάθησαν να ζητήσουν βοήθεια από την κόρη του Αλεξάνδρα όμως μάταια. Στις 5 Νοεμβρίου έφτασε ο καθηγητής Μπέρκενάιμ και αποφάσισαν να καλέσουν δύο παθολόγους, τον Σταυρόβσκη και τον Ούσωφ. Στις 7 Νοεμβρίου επέτρεψαν στην γυναίκα του να τον δει και το ίδιο βράδυ άφησε την τελευταία του πνοή. Σε λίγη ώρα η είδηση είχε διαδοθεί σε όλη την Ρωσία. Πλήθος κόσμου κατέφθασε να τον αποχαιρετήσει. Τον στόλισαν με λουλούδια, στεφάνια και αφιερώσεις. Το μεσημέρι της 8ης Νοεμβρίου ήταν όλα έτοιμα για την επιστροφή του νεκρού στο πατρικό του σπίτι. Οι 4 γιοι του κρατούσαν το φέρετρο. Όλη η Ρωσία έψελνε και αποχαιρετούσε τον μεγάλο τους «Άγιο» όταν στις 10 Νοεμβρίου 1910 τελέστηκε η κηδεία.

Σημείωση: Στους τίτλους και τα κύρια ονόματα διατηρήθηκε η ορθογραφία του συγγραφέα.